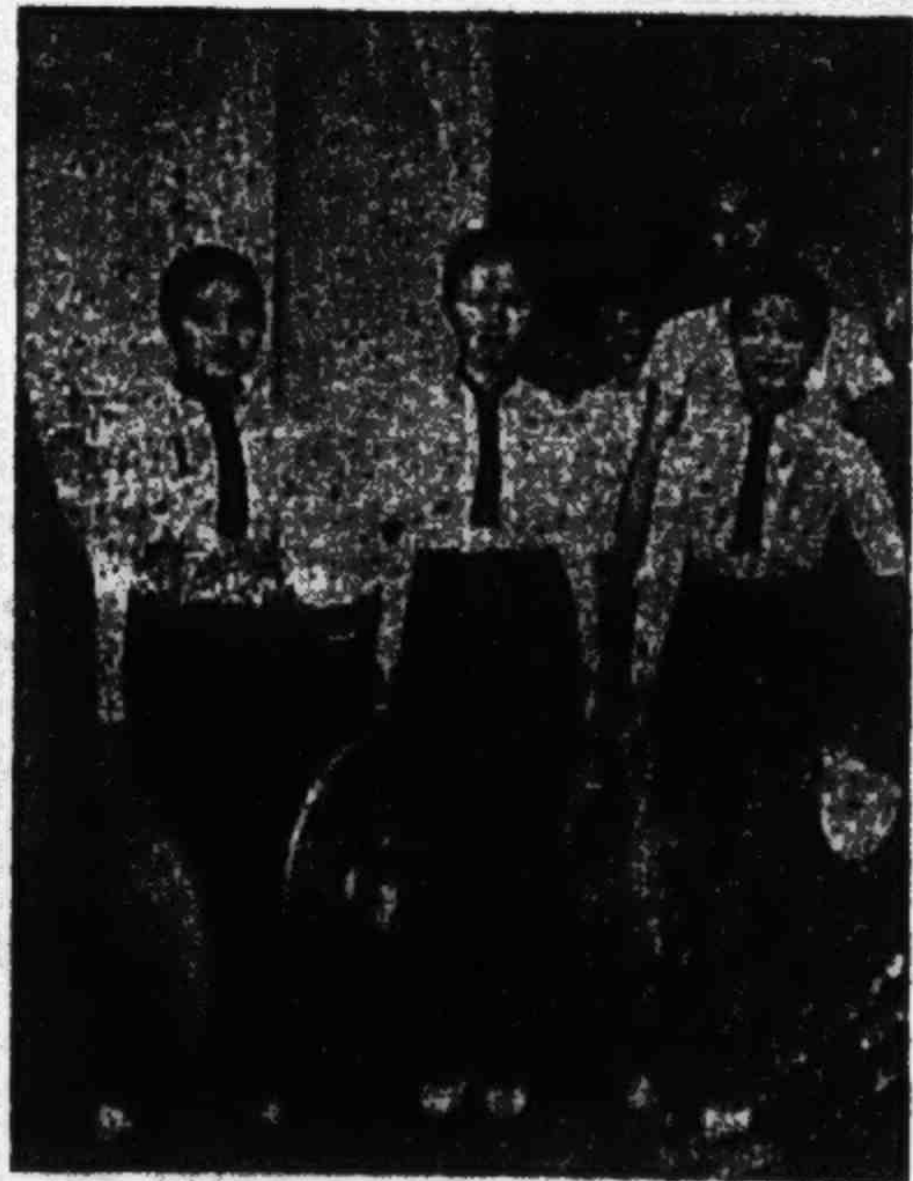

**Hội đồng thường niên
viện Dân biểu Trung kỳ**

du Bàc-kê đững chon

Máy cò Nán ở miền Trung-du! Sách kỹ được chọn đi dự lễ khánh thành đường xe lửa vừa rồi.

ĐẠI BIỂU-VĂN CỦA QUÂN KHUẨN-SỐ: GUILLEMIN

ĐỌC TẠI TÒA KHAM CHIỀU NGÀY 9-10-36

LÚC TIẾP-KIỆN CÁC ÔNG DÂN-BIỂU TRUNG-KỲ

Các ông Dân-biểu.
Cách mấy hôm nay, viện Nhân-dân đại-biểu đã họp kỳ hội đồng bầu thường đả hay là ý kiến về những điều nguyện vọng của các đại biểu dân sự Trung-kỳ đã khởi nghị. Các nguyện vọng ấy đã được Viện Chánh-phủ Pháp và Chánh-phủ khi nào cũng lưu ý để cho dân bản xứ mỗi ngày được an hưởng một chế độ có công lý và an cư lạc nghiệp.

Ngày mai là ngày khai mạc kỳ hội đồng thường niên của viện. Bản chức của các ông khi ra làm việc chỉ cốt mưu sự ích quốc lợi dân. Các ông gánh vác một nghĩa vụ rất quan trọng và vẻ vang. Những nghĩa vụ ấy bắt buộc các ông đứng nên trên những vấn đề đã cá nhân hay là chỉ riêng một địa phương, phải quan tâm đến những phương pháp pháp luật về quan hệ đến tình hình xã hội và kinh tế của toàn xứ này, nếu các ông muốn không phải công làm việc mà không có công hiệu.

Các ông cũng đã biết rằng Chánh-phủ Bảo-bộ đối với dân An-nam, dân mà các ông là đại biểu, vẫn đeo đuổi một chính sách khoan hồng nhân đạo và công bình. Đã được một bước khá dài trên con đường ấy, nhưng cần phải mỗi ngày một rộng thêm ra. Nhưng các ông chờ nên quên rằng một chính sách như thế, muốn cho có hiệu quả, phải thích hợp với trình độ tiến hóa, phong tục và tập quán của dân. Nếu muốn đi mau quá, sợ sinh ra nhiều điều nguy hiểm cho những dân tộc đã đem vận mệnh kỳ thác cho nước Pháp.

Về phần các ông, các ông nên làm việc một cách bình tĩnh và chính đáng. Bản chức của các ông tin cậy nơi kiến thức minh mẫn và sự am hiểu tình thế của các ông. Các ông nên đem lời bàn bạc mà giúp Chánh-phủ, những lời bàn bạc ấy có nghĩa lý, cho chính đáng, bao quát tất cả các vấn đề và phải lấy theo ảnh hưởng của mỗi vấn đề trong các phương diện.

Chánh-phủ Nam-triều, cũng như Chánh-phủ Bảo-bộ, cũng như qui viện, khi nào cũng mưu sự ích quốc lợi dân. Những điều thiết vọng của các ông cũng là điều thiết vọng của hai Chánh-phủ. Có đồng tâm hiệp lực với nhau, có hiệu lực công việc của nhau, có lợi long thọ thuận, thì nhiều vấn đề khó khăn đến đâu cũng có thể giải quyết một cách thỏa mãn. Bản chức lấy lòng thành thực yêu cầu các ông nên đem cả kiến thức hiệp tác cùng Chánh-phủ để thi hành những công việc khai hóa xã này. Ấy là điều chúng ta ai nấy cũng đều lo nghĩ.

Quan Thượng thư bộ Lại đại diện của Chánh-phủ Nam-triều sẽ kể cho các ông rõ những công cuộc cải cách về phương diện hành chính

trong một năm nay. Bản chức chỉ nhắc lại sơ qua mà thôi.

Nhưng Bản chức muốn đem bày tỏ công các ông những công việc quan trọng Chánh-phủ Nam-triều đã thi hành từ kỳ hội đồng thường niên năm ngoái của qui viện đến nay, và để nhờ có quan Khâm-sứ Graffeuil hợp đồng cùng Đức Bảo-Đại Hoàng-Đế chủ trương một cách khôn khéo.

Trước tiên, vấn đề này quan hệ đến qui viện:

Các chỉ dụ chuẩn định qui trình của viện Nhân-dân đại-biểu Trung-kỳ chưa qui định rõ ràng vị trí của Viện-trưởng và các ông Dân-biểu trong các tiết lệ của hai Chánh-phủ. Vậy muốn bỏ khuyết những điều khoản ấy, Đức Khâm-Thượng theo lời đề nghị của Hội đồng Thượng-thư đã ban ra một đạo chỉ ngày 21 tháng 7 năm 1936 để quyết định vị trí của các ông.

Từ nay các ông sẽ có một thể lệ minh định ngôi thứ hợp với chức vụ của các ông.

Các chỉ dụ sắp đặt tổng lý nghị hương khi xưa vì tùy theo sự nhu cầu lúc ấy và không xét cho rộng, nên nay không thích hợp với tình thế và công việc hiện thời nữa. Đạo chỉ ngày 19-12-35 đã chuẩn định một cách rõ ràng chức vụ, quyền hạn và trách nhiệm các chánh phó tổng lý trưởng, phó lý trưởng và nghị hương.

(Theo bản dịch của Tòa Khâm (Lớn nữa))

NHỮNG ĐIỀU NGUYỄN VỌNG

Khoản IV. - DÂN LAO ĐỘNG THẤT NGHIỆP

Trong 4, 5 năm nay, tùy ở vào năm không, hoàng mà dân nghèo nọp thuế đất, là nhờ đường xe lửa Ton-rano - Nhatrang. Tuy việc làm vất vả và trâm bề, mà còn có chỗ dỗi nỏ hời, kiếm bát cơm ăn và lo xán thuế được; nay đường xe lửa đã khánh thành, dân lao động thất nghiệp vô số, ước sao nhà nước định mở sở chỉ cho họ làm, động kiếm bạc lo thuế sau này.

Khoản V. - MUỐN BIẾT THỀ LỆ THƯƠNG-CHÁNH VÀ KIỂM-LÂM

Thương-chánh Kiểm-lâm bằng ngày tiếp xúc với dân, mà dân chẳng hiểu quyền hạn và thể lệ 2 tòa ấy thế nào? Thành ra mấy người thừa hành, hay mượn lệnh làm càn, dân chịu nhiều điều thiệt hại. Thường thấy quan Thương-chánh bắt được người nào chứa rượu lậu, liền phạt 20\$ người kia kêu nài, lại phạt cả bộ 40\$, có kêu nài nữa thì... bốn Kiểm lâm cũng

Ở PHAN-RI LỰT TỎ, TRÔI HƠN MẤY TRĂM NÓC NHÀ

Theo báo *«Dien Hoa»*, ngày 26 Septembre, tại Phan-ri lựt to. Ngày 27-9, nước sông Phan-ri xuống mạnh, dâng lên, cuốn đi hết hơn mấy trăm nóc nhà của dân làm ở ở trên cồn cát khi cơn biển. Dân tình vàng vọt rất nguy khốn.

Hai hiệu khác nhau

Trong mấy ở V.D. gần đây, có hiệu bài tại thường ký *«L.T.Đ.»*, chữ viết của là của *«L.T.Đ.»* (tên viết của tôi, ở địa này). Nay thấy trong *«Dien Hoa»* báo số 9 ra ngày 9 Octombre, có bài công ký hiệu là *«L.T.Đ.»* (không dấu gạch), xem như trùng nhau. Vậy độc giả chú ý nhé là một. L.T.Đ.

TẠI LAO BAN MÊ THUỐT Quán áo nhà của phạm nhân bị dốt

Vừa rồi, tại lao Ban-mê-thuốt, viên xếp lao ra lệnh thu bắt thấy quần áo nhà, và li cùng các đồ của dân khác như lon uống nước, bát đánh răng v.v. dốt sạch, chỉ để cho tro troi mỗ. người hai bộ quần áo xanh. Mỗi năm, nhà nước chỉ phát cho mỗi người 2 bộ quần áo xanh, phạm nhân cần phải dùng thêm quần áo nhà gói tới để thay một trong mùa lạnh, nhất là khi đi làm việc bị mưa, về có đồ thay. Nay đến mùa lạnh, mà quần áo nhà gói bị dốt, tội nghiệp cho phạm nhân quá!

Trong lúc còn mong đợi án đại xá, ước ao chính phủ thi hành ngay lệ biệt đãi chính trị phạm (régime politique) ở tất cả các nhà lao Đông-dương.

TRUNG-PHÁT lại cáo

Cuộc nội loạn ở Tây-ban-nha

Theo tin bên ngoài

Si Jean de Luz 5-10. - Theo những tin ở một trục Tây-ban-nha, thì quân Chính phủ phản công rất gấp gáp theo bờ biển. Loạn quân chiếm giữ Matricas, một làng nhỏ mà hiểm yếu, đã phải từ bỏ.

Đội binh phản thủ của Chính phủ đang ở Marquina năm bên trước Sigüera là là nơi mà quân của Đại tướng Mola chiếm có mấy hôm rồi.

Người ta lại nói một đạo quân của Chính phủ tiến gần tới Vittoria, và sắp lấy được thành ấy.

Si Jean de Luz, 6-10. - Quân Chính phủ đánh rớt Orreaga, và đã chiếm một đội nơi trong thành phố ấy. Nhưng lại có tin khác nói bị loạn quân đánh lại.

Burgos, 6-10. - Trên một trận Trung ương loạn quân-tiến tới tuấn và đã chiếm được thành Avila ngày hôm qua.

Theo tin bên ngoài quân

Burgos, 6-10. - Trên một trận Asturias, trong miền Guade, có trận huyết chiến ở Paso-Pio. Quân cộng sản bị chết hết 15 người và mất nhiều của vật.

Trong miền Castagona, một đội quân cộng sản bị bại, chết 400 người và mất rất nhiều của vật.

Đã chụp ảnh máy bay ném bom vào Madrid.

Trong miền Tolida, chúng Barga, cũng có trận huyết chiến. Bên cộng sản có 100 người chết.

Máy bay lại ném bom vào Malaga nữa.

Đảng lao động Anh đối với

Tây-ban-nha

London, 6-10. - Đảng lao động nhóm và 1.317.000 phiếu tán thành thái độ trung lập đối với Tây-ban-nha.

Chỉ nhình đảng Xã hội Greenwood cũng tán thành thái độ ấy.

Lý-dịch-lợng-quyền

cho thuê ruộng làng, gây ra mối kiện

Làng Thanh-lam-thượng, huyện Hương-thủy (Thừa-thiên), dân số không đầy trăm, diện tích cũng mấy chục mẫu. Về nhà các bác hào cường tự tiện lấy công điền đem làm một số bạc 1.000\$ để trưng tu phạt tự. Phạt tự chưa xong lại còn lập thuận định đóng thêm mười mẫu ruộng nữa, để cho thuê kể canh ba năm lấy tiền sắm đồ từ khi!

Công tự thuận định đóng 10 mẫu ruộng này mà sinh sự kiện cáo lời thối, hiện 10 mẫu lúa chín chưa cất được.

Nói cho đúng, cũng vì nạn dân đói, cử để tha hồ cho mấy bác làng làm mãi, mãi, thậm chí nhiều người làm việc ruộng mà cần ăn, rồi trở lại cũng cứ giữ việc làng (Như: Lê Viêm, lý trưởng bãi dịch rồi qua làm hương-bộ; Lê Mậu lý trưởng can ăn đồ nộp thuế rồi về làm khan-thủ).

Vì đó nên trong làng có giám-tự Trần-Kiểm thường khinh thị báo lý, lợng quyền vô đoan, nếu báo lý có tiền món tiền gì, thì cũng không khỏi bị y những tay vào.

Bọn lý-dịch này lấy làm ác cảm, nên có đơn đứng kiện Trần-Kiểm, mưu đoạt thuận định, mạo là văn khế, chiếm đoạt 10 mẫu ruộng của làng để nói trên.

Lạ nhất là khi báo lý kiện Trần-Kiểm, thì lý trưởng là em ruột Trần-Kiểm, lại làm thủ từ nhà báo lý rằng: vì Trần-Kiểm là người quyền hào giữa làng, cho nên đến dọa dọa y lấy bản thuận định ấy, y sau sẽ phải đưa cho Kiểm; y sau Kiểm trưng tạo tự tích và mạo là văn khế thế nào không rõ, nay thấy 10 mẫu ruộng ấy đã về tay Kiểm, nên xin thả với làng...

Một điều lạ hơn nữa, là trong bọn nguyên cáo có Lê-Vinh (hương mục) là người đứng đầu vụ kiện này, nay trở lại làm thủ từ nhà với quan rằng: vì quá đại nên nghe lời mấy ông kia đứng kiện, vậy xin quan tha đi... Rồi trở về phe bị cáo, ra đánh lén đánh đập không chừa.

Thực ra số ruộng 10 mẫu này, Lê-Vinh cũng đã có chia của Trần-Kiểm một mẫu ruộng. Vậy Vinh đem chia cho Trần-Kiểm, có lý trưởng chứng nhận p. an minh, nên bây giờ Vinh sợ ở can ăn, trở lại đánh bọn kia.

Dân thì dốt không dám dấn động đến mấy bác làng, mấy bác làng tự tiện tiền xai của công rồi giành nhau đi kiện, mong quan trên trối cái tội một làng, mà cứu vớt phần dân nghèo kia.

(Còn nữa) Phan-đình-Long

Bức thư của dân nghèo miền Phan-thiết gửi cho ông Nghị-trưởng Dân-biểu Trung-kỳ

Phan-thiết, le 1er-10-36
Kính gửi ông Nghị-trưởng
của Dân-biểu Trung-kỳ.

Kính ông.

Chúng tôi là hạng dân lao nông ở miền thôn quê, gồm có mấy làng Mỹ-thành, Ninh-thuận và Bình-an, tổng Lại-an, phủ Lâm-thuận, tỉnh Bình-thuận.

Hàng ngày chúng tôi đi làm thuê cho các điền chủ, bữa nào không ai thuê làm thì chúng tôi lên rừng chặt những cành cây, đốt lấy than hay chặt lấy củi, gánh đến chợ bán, rồi mua gạo, cá và đồ cần dùng để nuôi sống, lại nhờ đó mà có tiền đóng thuế thân nữa. Muốn làm được than củi có dễ dàng gì, ra thân vất vả mồ hôi lộn với nước mắt, suốt ngày mới kiếm được một gánh than nhỏ, vận mà người đến gõ trống bỏ (người đến gõ trống thuế rồi), không phá tại gì đến làm ăn, thuế mà khi gánh đến chợ bán, gặp số Kiểm-lâm Phan-thiết, ở thời người và than, cái đến bị tóm lấy cái trong gánh có đem đồ gì khác bán phụ, thì số Kiểm-lâm cũng lấy luôn, ai bỏ gánh chạy được thì khỏi bắt.

Theo như từ năm 1935 trở về trước, số Kiểm-lâm Phan-thiết không can thiệp đến hạng dân bán than, củi, gánh, nên chúng tôi nhờ đó mà làm ăn vừa đủ sống. Thế mà năm ngoái đến nay, bị số Kiểm-lâm đơn triệ một cách thẳng tay như thế, nên đường sinh lý của chúng tôi có chia khuôn bách lâm, cái nạn đói khổ không trốn tránh nào cho khỏi, có lần chúng tôi bắt buộc phải bỏ gạo gạo gói đơn kén ca nơi quan thủ hiến xứ này, song bị bức tường ngăn cách, nên không có ảnh hưởng gì hết, làm cho chúng tôi phải thất vọng, thành thử chỉ khóc thầm và ta thân cho thân phận nghèo; làm kiếm cơm mà bị số Kiểm-lâm bó buộc một cách ngặt hơi như thế, thế nào sống qua? Và như hạng nghèo đói ai thèm làm than, củi gánh làm chi, vì cách làm rất khó khăn, mà bán không bao nhiêu tiền. Có lúc số Kiểm-lâm sai lính về thôn quê soát bắt, làm cho dân thôn quê phải không kiếm được tiền, báo ai muốn làm than, củi, gánh, phải lãnh giấy permis và đóng thuế, bằng ai không làm thì phải ký giấy cho

số Kiểm-lâm cầm thông được làm đến.

Nghe theo lời Kiểm-lâm này, thì trước phải là mỗi cái giấy permis làm trong 6 tháng 16 bát hai đồng bạc (2\$40), khi làm xong phải gánh đến số Kiểm-lâm này, cứ tính 10 kilogrammes đóng thuế hai xu (0\$20) mới được gánh đi bán... làm vậy thì phần phải và mất thì giờ hầu như nhiều quá, và lại dân có bạc trước mà lãnh giấy permis. Làm được một gánh than, mất một ngày công thẳng rỗng; gánh đến số Kiểm-lâm hầu như chỉ cho được một ngày, còn đem đến làm bán mất một ngày nữa; thế là làm và bán xong một gánh than kéo dài đến 3 ngày.

Cứ mỗi gánh củi, nặng 20 kilogrammes mà bán được từ 2 cái bạc đến 2 cái ba xu là cùng. Tiền thuế Kiểm-lâm trong 20 kilogrammes củi 4 xu (0\$02) > 20 (0\$04), tiền thuế

cho 1 xu, cộng tiền thuế củi, thấy 5 xu (0\$04 + 0\$01 = 0\$05). Như vậy gánh than bán được giá hai cái ba xu thì còn được một cái tám xu. Thế là làm vất vả trong ba ngày còn dư được một cái tám xu thì sao đã mua gạo hàng ngày.

Nói về cái gánh củi chỉ thấy bắt lấy củi, chưa thấy biểu cách đóng thuế thế nào.

Muốn nhờ Chính phủ Bảo-bộ hộ, hà chỉ lưỡng, thương đến hạng dân nghèo khổ này, mà chằm chằm chờ đợi 11 cho số Kiểm-lâm không can thiệp đến hạng dân làm than củi, gánh để chúng tôi được lao nghiệp sinh nhai, thì chúng tôi rất khâm phục cái chính sách khoan hồng bá-ai của Bảo-bộ ban cho xã này vậy.

Nay kính bêu

Dân nghèo miền Phan-thiết
thành, Ninh-thuận,
Bình-an-hộ

L. T. S. - Ở Trung kỳ gần đất dân ở miền núi dân nghèo khổ, làm kiếm cơm mà bị số Kiểm-lâm bó buộc một cách ngặt hơi như thế, thế nào sống qua? Và như hạng nghèo đói ai thèm làm than, củi, gánh làm chi, vì cách làm rất khó khăn, mà bán không bao nhiêu tiền. Có lúc số Kiểm-lâm sai lính về thôn quê soát bắt, làm cho dân thôn quê phải không kiếm được tiền, báo ai muốn làm than, củi, gánh, phải lãnh giấy permis và đóng thuế, bằng ai không làm thì phải ký giấy cho

THƠ-TÍN

Cùng ông Bạch-minh-Châm,
Infirmer à Bộ-lương

Bai và số 9. Ng-pháp N. 221 320 và N. 361. 379 của ông ấy mua. Bức báo đã gửi ra cho ông ngày 7-10-36 rồi.

T. D.

CUỘC XỔ SỔ ĐÔNG-PHÁP

PHÁT-HÀNH LẦN THỨ HAI

Cuộc xổ số này chia làm 4 kỳ liên tiếp nhau:
Kỳ thứ nhất, xổ tại Nam-Vang, ngày 23 tháng 10 tây năm 1936.
Kỳ thứ nhì, xổ tại Hanoi, ngày 17 tháng 11 tây năm 1936.
Kỳ thứ ba, xổ tại Saigon, ngày 19 tháng chạp tây năm 1936.
Kỳ thứ tư, xổ tại Huế, ngày 20 tháng giêng tây năm 1937.

Mỗi tháng một kỳ, phát hành 200.000 vé

Mỗi kỳ xổ, có:

1 số trúng	4.000\$
8 số trúng	1.000
80 số trúng	100
400 số trúng	50
4.000 số trúng	10

Các số mua trong 4 kỳ đó, bất cứ kỳ nào, đều trúng hay không, cũng vẫn còn được dự vào một cuộc xổ số chung nữa, mở tại Huế ngày 20 tháng giêng tây năm 1937, liền sau khi xổ kỳ thứ tư rồi. Có 3 LO LON:

1 lô trúng 100.000\$

1 lô trúng 40.000\$ và 1 lô trúng 20.000\$

Ấy này, vì cũng bán khắp cả xứ Trung-kỳ. Hiện nay đã bán vé kỳ thứ nhất: ở các thành thị, bán đến 23 tháng 10 tây thì thôi, còn các chỗ khác chỉ bán đến 20 tháng 10 tây là cùng.

Mỗi vé giá bán: 1\$

<https://tieu>

